

**»Mladi za napredek Maribora 2017«
34. srečanje**

MIGRACIJE V EVROPI V 20. STOLETJU

Raziskovalno področje: Zgodovina

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Avtor: ANDRAŽ ZIHERL
Mentor: ALEKSANDER KELEMINA
Šola: OŠ TONETA ČUFARJA MARIBOR

Maribor, februar 2017

POVZETEK	3
1 UVOD IN METODE DE LA	4
2 TEORETIČNI DEL	5
2.1 Migracija	5
2.2 Vzroki in motivi migracij	6
2.3 Prihod in kulturna asimilacija	6
2.3.1 Anglo-Conformity	6
2.3.2 Talilni loncec	6
2.3.3 Kulturni pluralizem	7
2.3.4 Stopnje asimilacije	7
3 SELITVE V EVROPO IN IZ NJE V 20. STOLETJU	8
3.1 1901–1914: Amerika	8
3.2 1912–1913: Prva in druga balkanska vojna	8
3.3 1914–1918: Prva svetovna vojna	9
3.3.1 Migrantske krize med prvo svetovno vojno	10
3.4 Izs eljevanje iz Evrope med in po prvi svetovni vojni	12
3.5 Nastanek novih držav	13
3.6 1939–1945: Druga svetovna vojna	15
3.7 Konec druge svetovne vojne	18
3.8 Migracije med hladno vojno	19
3.9 Notranje selitve v Evropi med in po hladni vojni	20
4 ZAKLJUČEK	24
5 VIRI IN LITERATURA	25
5.1 Elektronski viri	25
5.2 Literatura	25

POVZETEK

Zamisel za raziskovalno nalogo sem dobil v času zadnje migrantske krize. O omenjeni krizi je bilo že veliko napisanega in povedanega, zato sem se odločil, da bom opisal migracije v Evropi v 20. stoletju. Podatke o migracijah sem iskal tako v literaturi kot na spletu. Ob pregledu podatkov sem bil presenečen, v kolikšnem obsegu so bile migracije prisotne v Evropi v 20. stoletju. V raziskovalni nalogi sem postavil dve hipotezi in sicer, da so bili ekonomski migranti in begunci dobro sprejeti v državah. Raziskave so pokazale, da je bilo njihov sprejem zelo različen, kar bom tudi natančneje predstavil v svoji nalogi.

1 UVOD IN METODE DE LA

Idejo za raziskovalno nalogo sem dobil v času migrantske krize, ki se odvija v zadnjih letih. Odločil sem se, da zadnjih migracij, ki so zajele Evropo, ne bom opisoval, saj je bilo o njih že veliko povedanega in napisanega. Zaradi tega sem se odločil, da bom raziskoval migracije v Evropi v 20. stoletju.

Večino podatkov sem dobil v že izdani literaturi, določene podatke pa sem poiskal na spletu, saj jih v literaturi ni bilo. Nekatere podatke, ki sem jih našel, sem predstavil v tabelah in diagramih.

Zgodovino evropskih migracij lahko razdelimo na tri dele. V prvem delu so se ljudstva preseljevala in prodirala v Evropo. V drugem delu lahko govorimo o širitvi Evropejcev po svetu, kar je bila predvsem posledica kolonizacije. Tretji del pa obsega selitve ljudi z vhoda na zahod, z juga na sever zaradi političnih in gospodarskih vzrokov (Lukšič – Hacin, 1995, str. 15). V svoji raziskovalni nalogi se bom osredotočil predvsem na tretji del, in sicer migracije v 20. stoletju.

Moji hipotezi sta:

- ekonomski migranti 20. stoletja so bili v državah sprejemnicah dobro sprejeti,
- prisilni migranti ali begunci 20. stoletja so bili v državah sprejemnicah dobro sprejeti.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Migracija

Pojem migracija se razlaga različno. Ena razlaga je, da so migracije fizična gibanja posameznikov v prostoru, ki pripelje do trajne spremembe kraja bivanja. Druga razlaga je, da so migracije prostorski premiki posameznih prebivalcev ali selitev iz odselitvenega v priselitveno območje. Oseba, ki migrira, je migrant. Migrant je opredeljen kot oseba, ki spremeni svoje običajno prebivališče z novim za vsaj eno leto. Odhod iz domače države se imenuje emigracija, prihod v ciljno državo pa imigracija.

Moderne migracije so se začele z industrializacijo, urbanizacijo, vzponom kapitalizma in svobodo delavcev.

Migracije tretjega dela, sodobne migracije, delimo na več delov:

- na notranje, ko se kraj emigriranja in imigriranja nahaja v isti državi, in so bolj pogoste kot mednarodne;
- mednarodne, ko je kraj emigriranja v eni državi in kraj imigriranja v drugi (Lukšič – Hacin, 1995, str. 50).

Migracije lahko delimo tudi na:

- ekonomske,
- politične,
- trajne aličasne,
- organizirane ali neorganizirane,
- legalne ali ilegalne,
- "beg možganov".

Mednarodne migracije se pojavljajo predvsem na tri načine:

- svobodne migracije, ko oseba po lastni volji in želji spremeni kraj bivanja;
- prisilne migracije, ko je oseba zaradi različnih dejavnikov prisiljena zapustiti kraj bivanja (npr. okoljske katastrofe, vojne);
- nezakonite migracije, ko oseba nezakonito prestopi meje države in nezakonito biva v državi.

2.2 Vzroki in motivi migracij

Obstajajo trije glavni vzroki za selitve. Prvi so ekonomski, nato politični in vojaški ter osebni in družinski. To dobro razloži "push-pull" teorija (teorija potiska in potega). Teorija poskuša razložiti vzroke, obseg in smer migracij z dejavniki odhoda in prihoda iz in v države. To so lahko padec življenjskega standarda, zmanjšanje državnih virov, nizek dohodek, brezposelnost, vojne, revolucije in diskriminacija, izobraževanje, družina in prijatelji.

2.3 Prihod in kulturna asimilacija

Ko so ljudje prišli v državo, katere prebivalci so bili drugačni od njih, so se velikokrat začele težave. Prihajalo je do nasilnih asimilacij, spreminjanje ljudi v sebi podobne. Tako so se skozi čas izluščile tri glavne teorije.

2.3.1 Anglo-Conformity

Teorija postavlja angleški jezik, angleške ustanove, angleško kulturo na vrh kot standard v ameriškem načinu življenja. Vse kar ni bilo arijsko, nordijsko ali protestantske vere, je bilo podrejeno. V praksi se je dogajalo, da so se ustanovljale nasilne, rasistične, antikatoliške skupine, usmerjene predvsem proti Ircem. Izvajale so etnično segregacijo, razmahnil pa se je tudi antisemitizem. Primer sta Know-nothing party in Ku-Klux-Klan. V Ameriki so takšni nasilni pritiski pripomogli k spreminjanju imigrantov v zelene Američane.

2.3.2 Talilni lonec

Ta teorija prav tako izvira iz Amerike in govori o tem, kako se narodi združujejo in v tem primeru postanejo Američani. Tako naj institucije ne bi izvirale v angleški kulturi ampak mešanici vseh kultur.

2.3.3 Kulturni pluralizem

Je popolno nasprotje talilnega lonca. Teorija pravi, da bi naj vsaka etnična skupina ohranila svoj jezik vero in kulturo, povezovale pa naj bi se z enim osnovnim jezikom.

2.3.4 Stopnje asimilacije

1. Akomodacija in adaptacija: Akomodacija je proces, pri katerem se imigranti minimalno prilagajajo kulturi družbe, ki jih obdaja, do te mere, da ne pride do trenj. Pri adaptaciji imigranti ohranijo svojo kulturo in sprejemajo majhne elemente kulture, ki jih obdaja.
2. Akulturacija: Pride do prevzemanja kulture, obnašanja in odnosov. To so lahko govorjenje, obleka, morala, občutki, okus ...
3. Amalgamacija: Pri tem so imigranti že zlitih z okolico, kulturi imigranta in domačinov se pomešata.
4. Identifikacijska asimilacija: Domačini in tujci se sprejemajo.
5. Državljanska asimilacija: Na tej stopnji imigranti dobijo vse politične pravice in postanejo enakovredni z domačini.

3 SELITVE V EVROPO IN IZ NJE V 20. STOLETJU

3.1 1901–1914: Amerika

V začetku 20. stoletja je priseljevanje v Združene države Amerike drastično poskočilo. Američani so to poimenovali "new immigration". Po koncu depresije v devetdesetih letih 19. stoletja se je število imigrantov iz Evrope povečalo od 3,5 milijonov na 9 milijonov v enajstih letih. Število migrantov iz zahodne in severne Evrope je padlo, povečalo pa se je število prihodov ljudi iz vzhodnoevropskih in južnoevropskih držav. Ti so leta 1910 predstavljali 70 % imigrantov v ZDA. Po letu 1914 je stopnja imigracije v ZDA padla zaradi prve svetovne vojne in novih predpisov.

Leta 1901 je v ZDA živel 8.864.000 evropskih imigrantov. 3.917.000 jih je bilo iz severne Evrope, 3.286.000 iz zahodne, iz južne 540.000 in iz vzhodne 1.134.000. Do leta 1910 se je število Evropejcev povečalo na 11.810.000, saj je v 9 letih v ZDA prišlo novih 2.924.000 Evropejcev. Iz severne Evrope jih je bilo 36.000, zahodne 66.000, južne 1.000.000 in vzhodne 1.822.000. V ZDA so prišli predvsem skozi nemška pristanišča. Kar 89 % ljudi, ki je odplulo iz nemških pristanišč, je bilo tujcev, to je 2.700.000 ljudi.

Vzroki priseljevanja v ZDA v začetku 20. stoletja so postajali vse bolj ekonomski in ne več toliko verski ali politični. Agenti so takrat po Evropi novačili ljudi in jih premamili za pot v ZDA. Poljaki, Madžari, Čehi, Slovaki so se zgrinjali v rudnike premoga in jeklarne, Grki v tekstilne tovarne, Rusi pa v trgovine na drobno. Železniška podjetja so v mnogih jezikih oglaševala poceni in dostopna posestva. Toda največji del imigrantov se je odpravil v mesta, kjer so iskali boljše življenje.

3.2 1912–1913: Prva in druga balkanska vojna

Prva in druga balkanska vojna sta bili vojni, ki sta se dogajali na Balkanu. Po prvi balkanski vojni so podpisali premirje, ki je dodelilo velik del ozemlja na račun Turkov Srbom, Črnogorcem, Grkom in Bolgarom. Pred vojno je na območju živel veliko muslimanov in po vojni je več kot 100.000 muslimanov bežalo iz Bolgarije in zahodne Trakije. Ocenjeno je, da je z Balkana pobegnilo okoli 400.000 muslimanov. Po drugi balkanski vojni se je začel proces etničnega čiščenja. Na območju bolgarsko-turške meje so določili izmenjavo manjšin. Uredba je preselila 100.000 ljudi, kristjanov in

muslimanov. Če prištejemo še prvo svetovno vojno, je bilo na Balkanu 900.000 ljudi prisiljeno v selitev.

3.3 1914–1918: Prva svetovna vojna

Prva svetovna vojna je povzročila prelom v evropski zgodovini. Prvo in drugo svetovno vojno je spremljalo prisilno preseljevanje ogromnih razsežnosti. Zato je 20. stoletje tudi dobilo vzdevek "stoletje beguncev" (Bade, 2005, str. 255). Ta vojna je končala dobo svobodnih selitev. Prišlo je do omejevanja priseljevanja – s pomočjo državnih posegov in omejitev. Mednarodne selitve so vedno bolj omejevali in migranti so bili čedalje bolj "sovražni tujci".

Države udeleženske prve svetovne vojne niso razmišljale o prilagoditvi gospodarstva in industrije, saj so večinoma predvidevale, da se bo vojna hitro končala. Vpoklicane so bile milijonske armade in začelo je primanjkovati delovne sile. V pomorskih in kopenskih armadah je tako do konca vojne služilo okrog 60.000.000 Evropejcev. Potreba po delovni sili je bila v Nemčiji očitna, saj so bili mobilizirani skoraj vsi vojaško obvezni moški, to je 20 % takratnega celotnega prebivalstva Nemčije.

Francija je imela že pred vojno stacioniranih v Evropi kot posebne enote 10.000 temnopoltih Afričanov. Med vojno so jih vpoklicali še 607.200. Največ jih je prišlo iz severne in zahodne Afrike, kar 350.000. Drugi so prišli iz Indokitajske, Madagaskarja in Karibov. Ko so leta 1911 delali popis, so našli 1,2 milijona tujih delavcev, predvsem iz Italije, Belgije in Nemčije. Med vojno je v Francijo prišlo kakšnih 662.000 delavcev. (Bade, 2005, str. 260). Ti so prihajali iz Španije, nato nemški in avstro-ogrski vojni ujetniki in nato delavci iz Afrike, Portugalci, Grki, belgijski begunci, Švedski in Srbi. V Francijo je prav tako prišlo 10.000 Kitajcev, ki so jih najeli Britanci, da bi delali za frontnimi črtami. Naseljevanje Kitajcev se je izkazalo za porazno, stroški so bili previsoki in slabo so se razumeli z domačim prebivalstvom. Vsi priseljeni delavci, razen kitajske delovne sile, so imeli med vojno vso svobodo. Ampak v poskusu, da bi francoske oblasti onemogočile delavcem, da bi odšli za boljšim zaslužkom, so jim začeli dano svobodo omejevati. Uvedli so izkaznice in prepovedali odhod z določenega delovnega mesta. Tuji delavci, ki so med vojno prišli v Francijo, so bili razvrščeni v sektorje, med delavci pa je vladala zaposlitvena hierarhija. V industriji so delali predvsem priseljenci iz Evrope, v kmetijstvu pa so se zaposlili tudi neevropski narodi, ki so bili neustrezni za industrijsko delo. V vojni industriji so delali večinoma

Grki, Portugalci in Španci, v kmetijstvu pa Italijani in Španci. V serijski proizvodnji in pri težkih fizičnih delih so sodelovali Kitajci, delavci iz kolonij in vojni ujetniki, ki se jih je do konca vojne nabralo okrog 100.000. Za delavce v kmetijstvu je leta 1912 začela skrbeti organizacija ONMA. Na mejah Španije in Italije so postavili urade in v času vojne se je na področju francoskega kmetijstva zaposlilo 150.000 Špancev in Portugalcev, 2.200 Italijanov ter 8.500 Afričanov in Azijcev. Afričani in Azijci so dobivali predvsem težja dela, kot je pridelovanje sladkorne pese.

V Nemčiji je zaposlovanje priseljencev preseglo vse meje. Na koncu vojne je v državi živelo in delalo skoraj 3 milijone tujcev, kar je znašalo skoraj 5 % vsega prebivalstva takratne Nemčije. V primerjavi s sosednjo Francijo se je novačenje in izvor migrantov razlikoval. Veliko delovne sile je bilo vojnih ujetnikov, od 3 milijonov jih je bilo okrog 2 milijona. Med svobodne delavce štejemo 100.000 Nizozemcev, ki so bili izjemnega pomena za kmetijstvo in industrijo. Poleg teh so prišli še priseljenci iz nevtralnih držav, kot so Švica, Danska, Švedska in Norveška. Tako imenovani "sovražni tujci" in vojni ujetniki pa so bili večinoma Poljaki in Rusi.

3.3.1 Migrantske krize med prvo svetovno vojno

Avgusta 1914 je ruska okupacija Vzhodne Prusije povzročila, da je okrog milijon Nemcev pobegnilo s svojih domov. Kmalu zatem je nemška okupacija Belgije, severne Francije, Poljske in Litve sprožila val beguncev. Avstro-ogrska okupacija Srbije je povzročilo humanitarno krizo med bežečimi vojaki in civilisti. Rusi in Turki so za poraze na bojišču okrivili manjšine, kot so Armenci, Ukrajinci, Poljaki in Judi ter jih deportirali v taborišča.

Med letoma 1914 in 1915 so belgijski begunci v strahu pred grozodejstvi in pokoli bežali v Francijo, na Nizozemsko in v Veliko Britanijo. V treh mesecih po napadu je petina celotnega prebivalstva zbežala iz države. Veliko ljudi je pobegnilo na Nizozemsko, in sicer milijon Belgijcev. Zaradi količine ljudi so na meji med okupirano Belgijo in Nizozemsko postavili električno ograjo. V Francijo je med vojno pobegnilo 325.000 Belgijcev. Število beguncev je bilo v Franciji stabilno, saj je bila zaradi stalnega bojevanja migrantska pot težko prehodna. 240.000 Belgijcev je pobegnilo v Veliko Britanijo. Sprejetost beguncev se je med državami razlikovala. Na Nizozemskem so z leti postajali vedno manj sprejeti, v Veliki Britaniji pa so bili

popolnoma sprejeti. Kazali so simbol legitimnosti, saj se je Britanija zavezala, da bo varovala Belgijo in sprejeli so jih kot dodatno delovno silo.

Po začetku pozicijskega vojskovanja in strahu pred padcem Pariza je veliko Francozov začelo bežati. Pred začetkom vojne je na severu Francije živelo 4,7 milijona ljudi. Ko so leta 1919 delali popis, jih je tam živelo samo še 2 milijona. Pred dosegom nemških topov so bežali tudi Parižani. V nekaj tednih po začetku vojne je iz mesta pobegnilo pol milijona ljudi.

Najhujše in množične selitve pa so prizadele vzhodno Evropo. Že v začetku vojne z ruskim zavzetjem vzhodne Prusije se je več kot pol milijona nemških beguncev valilo na zahod in skrivalo v nedostopnih močvirjih in gozdovih. V vzhodni Prusiji se je zgodila tudi prva večja deportacija prve svetovne vojne. 13.600 nemških civilistov so odpeljali v Sibirijo, od koder se jih je po koncu vojne vrnilo samo 8.300. Z ruskim napadom na avstro-ogrsko Galicijo se je aktivirala panična evakuacija, ki je prizadela med 300.000 in 400.000 ljudi. Po preobratu moči ter z nemškim prodiranjem na vzhod so sledili pregoni, evakuacije in prisilne selitve milijonov ljudi. Ko so Rusi na neokupiranem ozemlju decembra leta 1915 delali popise beguncev, so našli 2,7 milijona ljudi. Samo 7 mesecev kasneje, maja 1916, pa od 3,1 do 5 milijonov ljudi.

Za ruske poraze na vzhodni fronti je država začela kriviti Jude in ruske Nemce. Z razlago, da so Judi in Nemci vohunili za sovražnika in tako povzročili poraze, so z območja Baltika in Galicije v Sibirijo odpeljali 200.000 ljudi. Količina beguncev v osrednji Rusiji je bila tako velika, da je bil vsak peti prebivalec Pskova in Jekateringburga begunec. Nastanjeni so bili v zasilnih stavbah, kot so šole, železniške postaje, zaprte tovarne, pivnice, hoteli, opere, kinematografi, kavarne in zapori. Simpatija do beguncev pa je hitro izpuhtela, saj je bilo jasno, da niso imeli denarja za nastanitev. Migrantska kriza v Rusiji je imela velike posledice, pripomogla je k državljanski vojni, saj je prepričala ljudi, da je car šibek (Bade, 2005, str. 278).

Srbski poraz na račun Avstro-Ogrske je povzročil beg milijonov vojakov in civilistov. Vsak tretji prebivalec predvojne Srbije je bil begunec. Večina bežečih je bežala čez albanske gore na otok Krf, od koder so jih odpeljali na Korziko in v Tunizijo. Na poti je umrlo skoraj 200.000 Srbov. Nekatere bežeče Srbe so ujeli in jih prisilili v delo za sovražnika ali pa jih ubili v taboriščih.

Armenci, ki so preživeli genocid storjen s strani Turkov, so bili razseljeni po Bližnjem vzhodu in Rusiji. Za armenske begunce so v Rusiji skrbeli večinoma ruski Armenci in so jim priskrbeli zaloge, kot so hrana in zdravila, posvojili sirote in učili otroke. Veliko

preživelih beguncev se je po koncu vojne preselilo v zahodno Evropo in Severno Ameriko.

3.4 Izseljevanje iz Evrope med in po prvi svetovni vojni

Z začetkom prve svetovne vojne se je izseljevanje ljudi iz Evrope drastično zmanjšalo. Če že ne zaradi svetovne gospodarske krize pa zaradi prepovedi, ki so jih postavile države v vojni, saj so potrebovale delavce.

Od leta 1910 do 1915 je bilo povprečje razmeroma nespremenjeno, saj se je izselilo od 1,35 milijona do 1,4 milijona ljudi na leto. Po letu 1915 pa se je izseljevanje zmanjšalo za dve tretjini, saj se je izselilo 431.000 ljudi na leto. Po prvi svetovni vojni, med leti 1921 in 1930, se je izseljevanje spet povečalo, saj se je izselilo povprečno 700.000 Evropejcev na leto.

Največ izseljencev v obdobju med leti 1911 in 1915 je bilo z Britanskega otočja, in sicer 1,9 milijona. Na drugem mestu so bili Italijani z 1,56 milijona. Sledile so Španija z 830.000, Avstro-Ogrska s 730.000 in Rusija s 550.000 izseljencev. Med vojno se je število izseljencev iz Italije in Velike Britanije zmanjšalo za tri petine. Avstro-Ogrska, Rusija in Nemčija so med vojno zabeležile minimalno izseljevanje. Največ ljudi glede na povprečje je odšlo iz Španije, saj je bila nevtralna, tako da se je izselilo 332.000 ljudi.

V povojnem desetletju se je število migrantov zvišalo. Vodilni državi sta bili Velika Britanija z 2,2 milijona in Italija z 1,4 milijona ljudi. Sledile so Portugalska z enim milijonom, novo nastala Poljska s 634.000 ljudmi in Nemčija s 564.000 ljudmi. Število izseljencev iz Španije se je glede na predvojni čas znatno zmanjšalo, saj se je izselilo 560.000 ljudi. Iz prav tako novo nastale Sovjetske zveze je emigriralo zelo malo ljudi, saj se je izselilo samo 80.000 ljudi zaradi sovjetske migrantske politike. Število nemških izseljencev se je glede na predvojno obdobje povečalo, in sicer se je podvojilo. V sledečih dveh desetletjih po vojni se je iz države izselilo 603.000 Nemcev, čeprav je bilo pričakovano, da bo zaradi gospodarske krize število izseljenih preseglo milijon. Po letu 1923 se je s koncem nemške hiperinflacije, zmanjšanjem gospodarske krize in ameriškimi migracijskimi zakoni število izseljenih ustalilo na 10.000 do 15.000 ljudi na leto (Bade, 2005, str. 286). V Sovjetski zvezi in Italiji je bilo izseljevanje iz države praktično nemogoče. V Sovjetski zvezi so izseljevanje ovirale birokracija, pristojbine in dokumenti. V Italiji so s prihodom fašistov na oblast emigracijo videli kot

sramotno in so jo poskušali usmeriti v kolonije, kar pa je bilo delno uspešno. Do leta 1930 je v libijskem Bengaziju in Tripolisu živel od 50.000 do 60.000 Italijanov. V naslednjem desetletju se je številka Italijanov v Afriki povečala na 400.000. Ta uspeh pa ni trajal dolgo, saj se je večina ljudi vrnila domov. Ob koncu tretjega desetletja je bilo v Libiji samo še 85.000 Italijanov, v italijanski vzhodni Afriki pa 60.000 (Bade, 2005, str. 287). V Nemčiji je država po prvi svetovni vojni kazala vedno večje zanimanje za migracijsko politiko. Poskušali so vplivati na obseg in smer izseljevanja. Ustanovili so državno službo za nemško izseljevanje in vračanje. Uradna naloga institucije je bila, da varuje ljudi pred napačnim načrtovanjem in prevarami. Neuradno pa so skrbeli za uravnavanje izselitev, saj jim je ureditev weimarske republike preprečevala, da bi ljudem preprečevali izseljevanje. Zaradi ksenofobnega hujskanja proti vsemu neameriškem in vzponu Ku-Klux-Klana so v ZDA po prvi svetovni vojni podpisali veliko omejujočih imigracijskih zakonov (Bade, 2005, str. 290). Državam so dodelili kvote za ljudi. Ti zakoni so povzročili tudi spremembo sestave evropskih imigrantov v ZDA. Iz Nemčije je tako prihajalo vedno več samskih žensk, kar je kazalo na to, da so ženskam pogosteje izdajali dovoljenja. Svetovna gospodarska kriza, ki se je začela v ZDA, je povzročila, da so se centri imigracije preselili v Evropo. Velika Britanija, ki je imela več kot dvesto let največ izseljencev, je zaradi vračanja ljudi zabeležila pol milijona več imigrantov kot emigrantov. To je veljalo tudi za vse več evropskih držav, kot so Romunija, Belgija, Avstrija in Madžarska.

3.5 Nastanek novih držav

Že prej omenjeno "stoletje beguncev" se je začelo stopnjevati s koncem prve svetovne vojne. S kapitulacijo Nemčije in Avstro-Ogrske in mirovnimi pogodbami, ki so sledile, je nastalo veliko novih držav. Misli o večkulturnih državah so se pojavljale in poskušale zakoreniniti, ampak večina jih je spodletela, razen v primeru švedske manjšine na Finskem.

Avstrija je izgubila največ ozemlja in je bila prisiljena sprejeti vse Avstrijce, ki so bili pred vojno rojeni izven domačega ozemlja. Priselilo se je 764.000 ljudi, kar je znašalo 10 % vsega prebivalstva. Kar 440.000 jih je prišlo s Češke. Tudi na Madžarsko je prišlo veliko priseljencev. 200.000 ljudi je prišlo s Češke in Slovaške, 200.000 iz Romunije in 100.000 iz Jugoslavije.

S premirjem so določili tudi menjavo turških Grkov in grških Turkov. Preselilo se je 430.000 Turkov in 1.350.000 Grkov. Ko se je selitev končala, je bil vsak šesti Grk rojen zunaj Grčije. To je predvsem pripomoglo k ustavitvi pokolov, ki so jih izvajali Grki in Turki drug nad drugim. Zemljevid veroizpovedi v Grčiji se je tako čisto spremenil. Pokrajini, kot sta Kavala in Drama, sta bili pred selitvijo popolnoma muslimanski, zdaj sta bili grški in pravoslavni. Prav tako je delež Grkov v Makedoniji iz 45 % narastel na 89 %.

S podpisom versajske pogodbe je bila prav tako oškodovana Nemčija. Popisi leta 1925 so pokazali, da živi zunaj Nemčije 1.350.000 Nemcev. Med rusko državljansko vojno je v strahu pred smrtjo proti Nemčiji odšlo 120.000 ruskih Nemcev. Po državljanski vojni se je imigrantski val Nemcev iz Rusije ustavil zaradi že prej omenjene "birokracije". Okoli 850.000 ljudi je odšlo iz vzhodnonemških ozemelj, ki so zdaj pripadala Poljski. Ta val ljudi, ki ni imel kam iti, so nastanili v begunska taborišča, v katerih je do leta 1923 bivalo 400.000 ljudi (Bade, 2005, str. 305).

Za ruske migracije, ki so se zgodile pred začetkom stroge migrantske politike, lahko rečemo, da so bile globalne. Ljudje so se iz Rusije ali takratne Sovjetske zveze selili v Evropo, prav tako pa so našli ruske migrante na ulicah Šanghaja. Začetki emigracije iz Rusije so bili mali, leta 1917 so odšli predvsem podjetniki in pripadniki plemstva. Po letu 1920 je s porazom belih čet ali monarhistov beg postajal množičen. Lakota leta 1921 je prizadela 22 milijonov ljudi, od tega jih je tri milijone umrlo, veliko pa jih je odšlo iz države. Prav tako je Sovjetska zveza leta 1922 dosegla vrhunec prisilnih izgonov. Leta 1926 so v napadih pobili 60.000 Judov, 300.000 jih je pobegnilo iz države v sosednje države, kot so Latvija, Litva, Romunija in Poljska. Veliko Rusov je pobegnilo v Nemčijo. Leta 1923 je Društvo narodov naštelo okrog 600.000 ruskih beguncev v Nemčiji. Polovica teh jih je živelo v Berlinu. Mestu so nekateri dali vzdevek ruski Berlin. Okoli leta 1925 je to ime prevzel Pariz kot ruski Pariz.

Judovska migracija pred drugo svetovno vojno se je razlikovala od drugih. Potekala je v več stopnjah, na katere so vplivali različni dogodki. Prva stopnja se je v Nemčiji začela leta 1933 s prihodom nacionalsocialistične stranke na oblast in podpisom prvih antisemitskih zakonov. Druga stopnja se je začela z razglasitvijo zloglasnih nürnberških zakonov leta 1935, ki so izključili jude iz nemškega življenja in jim vzeli nekatere pravice. Zadnja stopnja ali val emigracije se je začel leta 1938 s kristalno nočjo in se končal leta 1939 z začetkom druge svetovne vojne. Leta 1941 so se zadnje možnosti za judovsko emigracijo končale s prepovedjo izseljevanja in sistematičnim

genocidom nad nemškimi judi. Iz Nemčije je skupno odšlo od 280.000 do 330.000 judov. Po priključitvi Avstrije k Nemčiji jih je iz Avstrije odšlo še 150.000 in po Münchenskem dogovoru še iz Češkoslovaške nadaljnjih 33.000 (Bade, 2005, str. 310). Kar 100.000 judov je pobegnilo v ZDA, na drugem mestu je bila Argentina s 55.000 judi in na tretjem mestu Velika Britanija s 40.000 imigranti judovske vere.

Iz fašistične Italije je odšlo okoli 60.000 ljudi, večinoma pa so bili izgnani zaradi političnega stališča.

S špansko državljansko vojno se je začela še ena begunska humanitarna kriza. Proti koncu avgusta 1939 so republikanci našteali dva milijona beguncev, ki so bežali pred generalom Franco, ob koncu leta jih je bilo že tri milijone. Večina beguncev, ki je zapustila domačo Španijo, je odšla v Francijo, in sicer kar pol milijona, na kar pa francoske oblasti niso bile pripravljene. Iz Francije je veliko španskih beguncev odšlo v Mehiko, 100.000 se jih je po koncu državljanske vojne vrnilo domov, ostali pa so bili z začetkom vichyjskega režima predani Španiji ali pa so se pridružili odporiškem gibanju.

3.6 1939–1945: Druga svetovna vojna

V času druge svetovne vojne se je število beguncev zelo povečalo. Od leta 1939 do leta 1943 je število beguncev doseglo 30 milijonov, to je 5 % celotnega evropskega prebivalstva. Meje Nemčije so se začele krčiti od leta 1943, ampak število beguncev je samo naraščalo. 10 % evropskega prebivalstva je bilo beguncev, to je od 50 do 60 milijonov ljudi.

V času druge svetovne vojne in v času po njej je možno razlikovati štiri skupine migrantov:

- pobegli z vojnih območij,
- prisilni delavci in deportiranci,
- tuji delavci, najeti s strani nacistov,
- pregnanci z nemških območij, dodeljenih drugim državam po vojni (Bade, 2005, str. 313).

Prvi begunci, bežeči pred napredujočimi nemškimi silami, so bili na Poljskem, okoli 300.000 jih je bilo. 100.000 jih je uspelo pobegniti na jug v Romunijo in na vzhod. 35.000 od teh je odšlo v Veliko Britanijo, kjer so ustanovili vlado v izgnanstvu.

Z zlomom Maginotove črte se je začel tako imenovani "veliki beg". Več kot 5 milijonov ljudi iz Belgije, Nizozemske in severne Francije se je na vse načine poskušalo prebiti na jug Francije in v Veliko Britanijo. Pregarjala so jih nemška letala, vse kar so imeli, pa so prevažali na konjih, kolesih, avtih ali nosili na lastnih rokah. Ko so južno Francijo leta 1941 napadli Italijani, so se ti milijoni beguncev znašli ujeti med tremi državami, katere jih ne bi sprejele. Del tega vala beguncev je bil iz Nizozemske, Belgije, Danske, Norveške in Francije namenjen v Anglijo. Kmalu je bilo v Veliki Britaniji čez 100.000 beguncev.

Z začetkom vojne proti Sovjetski zvezi je bilo v zahodnem delu Sovjetske Zveze že nastanjenih 12 milijonov beguncev. Del teh so bili ljudje, ki so bili leto prej nasilno preseljeni z zahoda Poljske in baltskih držav, ki so v skladu z Molotov-Ribentrop paktom pripadale njim. Poljakov je bilo več kot milijon in pol, prebivalcev baltskih držav okoli 200.000. Ko so Nemci napadli Sovjetsko zvezo, so sovjetske oblasti obtožile zamejske Nemce, da pomagajo nemškim četam, zato so jih 400.000 odpeljali v Sibirijo. V Sibirijo so zaradi enakih vzrokov preselili še 640.000 Čečenov, Kalmikov in Ingrijcev in 250.000 Tatarov, ki so bili obtoženi, da so pomagali sovražniku.

Nemčija je lahko svojo šestletno vojno vodila samo s pomočjo prisilnih delavcev in naropanih dobrin. Leta 1944 je v Nemčiji prisilno delo opravljalo 2 milijona vojnih ujetnikov in 6 milijonov civilistov. Predstavljali so tretjino zaposlenih. Več sto tisoč jih je bilo iz Jugoslavije, Belgije, Češkoslovaške, Italije in Nizozemske, 1,2 milijona iz Francije, iz Poljske 1,7 milijona in 2,8 milijona iz Sovjetske zveze. Delež prisilnih delavcev je bil tako velik, da je predstavljal 46 % vseh delavcev v kmetijstvu in 36 % vseh delavcev v rudarstvu. Bili so mladi, povprečna starost prisilnega delavca je bila med 20 in 24 let. Dve tretjini je bilo moških in ena tretjina žensk, ki pa so bile večinoma mlajše od 20 let.

Delovanje nemških uradov za prisilne delavce je bilo hitro. Že leta 1939 je delovalo 115 uradov, ki so do januarja 1940 kot delovno silo priskrbeli 300.000 Poljakov. Do maja 1940 se je številka povečala na 560.000 ljudi (Bade, 2005, str. 317).

Nemci so z napadom na Sovjetsko zvezo nenadoma potrebovali več delovne sile, saj so mobilizirali rezervne sile, povečala se je potreba po orožju. Kljub temu je nacistični vrh prepovedal zaposlovanje sovjetskih vojnih ujetnikov, saj naj bi bili rasno manj vredni. Nemci so prav tako pričakovali hitro zmago, ki pa ni prišla. Tistih 5,7 milijona sovjetskih vojnih ujetnikov, ki so prišli v nemško ujetništvo, so na začetku vojne večinoma likvidirali, kmalu pa so ugotovili, da jih bodo še potrebovali. Od teh 5,7

milijona jih je med vojno umrlo 3,5 milijona. Ob vojnih ujetnikih pa je nacistična Nemčija v prisilno delo vključila še 20 milijonov sovjetskih civilistov. S prihodom sovjetskih sil do predvojnih poljskih meja so delavsko politiko spremenili. Prisilne delavce so Nemci delili na dva dela. "Večvredna" ljudstva, kot so Francozi, Belgijci in Nizozemci, so dobivali boljša dela in dobivali več svobode. "Manjvredna" ljudstva pa so bili Slovani, predvsem ljudje iz Poljske in Sovjetske zveze. Nemci so jih imenovali "rasno manjvredni slovanski podljudje". Niso imeli nobenih pravic. Tisto, kar pa so dobili, je bilo omejeno na minimum, da so lahko preživel. Delali so kot sužnji na kmetijah, v rudnikih in kamnolomih. Judje so morali nositi zvezdo, Poljaki P in Sovjeti O kot Ost oziroma vzhod.

Nekateri prisilni delavci so se pred smrtjo rešili ali jo prestavili s premestitvijo v proizvodnjo orožja. Vodje taborišč za proizvodnjo orožja so imeli načrt za odslužene delavce. Ko je delavec "odslužil", torej ni bil več sposoben za delo, so ga usmrtili.

Z izčrpavanjem nemških čet zaradi nenehnih spopadov z zavezniki se je do leta 1943 ustanovilo 21 divizij, ki so bile sestavljene iz pripadnikov 30 narodov.

Ljudje različnih narodov so bili povezani v različne divizije. Germanske divizije so bile sestavljene iz Norvežanov, DANCEV in Flamcev. Deloval je tudi muslimanski korpus in kozaški korpus ter različne enote iz različnih evropskih držav, kot sta Latvija in Estonija.

Nemčija je na začetku 30. let ugotovila, da je število rojstev začelo upadati. Tega so se lotili na enega izmed najslabših možnih načinov. Na ozemljih, ki so jih zasedli, je živel mnogo Nemcev, katere so imenovali "folksdojčerji". To so bili ljudje, ki niso nikoli živeli v Nemčiji. Te ljudi je nacistični vrh poskušal preseliti nazaj v domovino in na zasedena ozemlja Češkoslovaške in Poljske. To je prizadelo okoli 9 milijonov ljudi. Vse se je začelo leta 1939 po priključitvi Avstrije k Nemčiji, ko so 100.000 "folksdojčerjev" iz italijanske južne Tirolske preselili na Tirolsko in Koroško. Po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo je leta 1941 iz pribaltskih držav prišlo okoli 130.000 Nemcev in iz Besarabije 100.000. Te besarabijske in pribaltske Nemce so naselili na vzhodnem delu Poljske. Zadnje priselitve so potekale leta 1944 iz Galicije, od koder so pripeljali 250.000 Nemcev. Da pa so lahko naselili te ljudi, predvsem na Poljskem, je bil eden izmed pogojev, da izženejo tamkajšnje prebivalstvo. S poljskega ozemlja so pregnali 1,2 milijona Poljakov, polovica od teh so bili judi. Če bi se celoten nemški načrt uresničil, bi na ozemlju, na katerem je živel 10 milijonov ljudi, od tega 1,7 milijonov kandidatov za germanizacijo, izgnali 700.000 judov in 7,8 milijonov Poljakov (Bade,

2005, str. 323). Proces germanizacije je bil pod nadzorom SS-a. Njihov velik načrt je bil, da bi vse Slovane po zmagoviti vojni s Sovjetsko zvezo izgnali vzhodno od Urala. Na njihovi poti bi se znašlo 45 milijonov ljudi. Od tistih, ki bi ostali, pa bi bili sužnji za "raso gospodarjev".

Judovsko prebivalstvo je bilo preganjano po vsej Evropi. Do leta 1941, ko je bilo to prepovedano, je bilo iz Nemčije in okupiranih ozemelj izgnanih 450.000 judov. Z zasedbo Poljske je bilo 2,7 od 3 milijonov poljskih judov in 160.000 nemških judov obsojenih na koncentracijska taborišča. V drugih okupiranih državah 2. svetovne vojne se je dogajalo podobno. 75.000 od 300.000 francoskih judov so odpeljali proti vzhodu. Na Nizozemskem jih je bilo od 140.000 judov odpeljanih 112.000. Iz Češkoslovaške jih je odšlo 140.000, Romunije 200.000, 2,2 milijona iz Sovjetske zveze, 60.000 iz Grčije in Jugoslavije ter 550.000 iz Madžarske.

3.7 Konec druge svetovne vojne

S propadom nacistične Nemčije je zaradi strahu pred komunisti, ki so se približevali na vzhodu, začelo bežati veliko Nemcev, ki so bili pred nekaj leti priseljeni na to območje.

Leta 1944 je 250.000 že prej omenjenih ljudi, ki so bili naseljeni v Galiciji, začelo bežati proti zahodu. Enako je od 18 milijonov Nemcev, ki so živeli na vzhodu dežele, 14 milijonov odšlo proti zahodu. Leta 1950 je Zahodna Nemčija zabeležila 12,5 milijona nemških beguncev z vzhoda. Veliko jih je prav tako odšlo proti Avstriji, in sicer kar pol milijona. 1,4 milijona od teh je prišlo iz Poljske, 300.000 iz Gdanska, 3 milijone iz Češkoslovaške, 300.000 iz Jugoslavije, 130.000 iz Romunije, 200.000 iz Madžarske in daleč največ, kar 7 milijonov, iz nekdanjih nemških dežel. Na sovjetskem delu Nemčije je bilo po vojni 4 milijone beguncev, večina od teh je upala, da bo prišla v Zahodno Nemčijo, vendar jih je sovjetska vojska prehitela..

S koncem leta 1945 so se začele prisilne selitve. 800.000 sudetskih Nemcev in 300.000 Nemcev je bilo prisiljenih v življenje ob meji z Zahodno Nemčijo. S konferenco na Jalti so se zavezniki odločili, da bo potrebno na human in urejen način preseliti veliko ljudi. V praksi je to bilo drugače. Izgoni niso bili v skladu s predpisi, spremljalo jih je ropanje in veliko število žrtev. Veliko je bilo tudi ljudi, ki so bili prisiljeni v delo in so po vojni tavalj po Nemčiji. Bilo jih je okrog 11 milijonov. Zahodne sile so jih poskušale vrniti v domovino, v Sovjetski zvezi pa je bilo drugače. Večina je bila

spoznana za nacistične pomočnike in so bili poslani v prevzgojna taborišča, kar je za večino njih pomenilo smrt. Zraven teh so bili še tisti, ki se bežali pred bombardiranjem mest in odpuščeni nemški ujetniki. Tistih, ki so bežali pred bombami, je bilo okoli 10 milijonov in večina se jih je zatekla na podeželje. Prav tako je po Nemčiji tavalo od 5 do 9 milijonov odpuščenih vojnih ujetnikov.

Največ vojnih ujetnikov so imele ZDA, kar 3,7 milijona, Sovjetska zveza 1,8 milijona in Velika Britanija 2,3 milijona (Bade, 2005, str. 330).

3.8 Migracije med hladno vojno

Po drugi svetovni vojni se je ponovno pojavil trend izseljevanja iz Evrope. V 50. letih 20. stoletja je Evropa izgubila 2,7 milijonov prebivalcev. Komaj leta 1969 se je število povečalo za 250.000. V sedemdesetih letih se je priseljevanje v Evropo še povečalo. V sedemdesetih letih je prišlo 1,9 milijona priseljencev, v osemdesetih letih 1,6 milijona priseljencev in v devetdesetih letih 2,1 milijona priseljencev. Od leta 1950 do leta 1982 se je število priseljencev povečalo za vsaj štirikrat, in sicer iz 4 milijonov na 15.

Z začetkom 50. let je imela največ tujcev Francija z 1,8 milijona, sledile so Zahodna Nemčija s 600.000, Belgija s 370.000 in Avstrija s 320.000. Čez 20 let se je situacija spremenila. Na vrhu je bila Zahodna Nemčija s 3 milijoni, Francija z 2,6 milijoni, Velika Britanija z 2 milijonoma in Švica z 1,1 milijonom. Presenetljivo pa je imel leta 1982 največji odstotek tujcev Luksemburg, in sicer 26,3 %.

Proces dekolonizacije je imel velik vpliv na priseljevanje v Evropo. Po koncu druge svetovne vojne se je začel konec evropske kolonialne dobe. Začeli so razpadati imperiji – na miren način ali pa s krvavimi osvobodilnimi vojnami. Temu sta sledila dva vala priseljevanja. Prvi so v Evropo prišli evropski naseljenci, evropski vojaki in upravniki kolonij. Sledili so jim prebivalci držav, ki so bile kolonizirane, saj jih je z državo, ki jim je vladala, vezala kultura in jezik. Proces dekolonizacije se je razlikoval po območjih, saj je obstajalo veliko različnih gibanj za samostojnost. Tam kjer je živelo veliko naseljencev iz evropskih držav, so se kolonije težje osamosvojile. V vzhodni Aziji in Pacifiku je hitro osvajanje Japonske razkrilo ranljivost evropskih kolonij. Po drugi svetovni vojni je trajalo 4 leta, da so Indonezijci na krvav način prišli do svoje neodvisnosti (Noble, 1998, str. 1087). Od leta 1945 pa do sredine sedemdesetih let je v Evropo iz nekdanjih kolonij prišlo 7 milijonov ljudi evropskega izvora. Večina teh se

je v kolonije izselila na začetku 20. stoletja, ko je bilo odseljevanje v državne kolonije priljubljeno.

V Francijo in Italijo so prihajali iz Severne Afrike, v Veliko Britanijo predvsem iz Indije, Malezije in Kenije, na Nizozemsko iz jugovzhodne Azije, v Belgijo iz Konga in v Portugalsko iz Mozambika in Angole.

Začelo se je z osamosvojitvijo velikega števila držav izpod britanske nadvlade, in sicer Indije, Pakistana, Mjanmara, Šri Lanke, Palestine in mnogih drugih. Do leta 1962 je iz nekdanjih kolonij prišlo v Veliko Britanijo 391.000 ljudi. V Italijo je iz nekdanjih kolonij do 60. let prišlo okoli 550.000 ljudi. V Belgijo je iz Konga prišlo 40.000 migrantov. Na Nizozemsko je do konca hladne vojne prišlo 800.000 ljudi iz kolonij. Po osamosvojitvi Alžirije je iz države odšlo milijon alžirskih Francozov in francoskih judov. Najpozneje so se učinki dekolonizacije pojavili na Portugalskem. V letih 1975–1976 je iz Angole in Mozambika prišlo 800.000 ljudi evropske izvora, bežečih pred revolucijami, ki so se zgodile. Prebivalstvo se je v teh letih povečalo za 10 %.

Veliko ljudi pa ni bežalo samo zaradi političnih, gospodarskih in socialnih težav v nekdanjih kolonijah. Vabile so jih službe in države kot poceni delovno silo. In za temi, ki so odšli, so kmalu prišle družine in tako so se začele verižne selitve. Tak primer je pri prebivalcih angleških Karibov. Do leta 1971 je v Veliko Britanijo prišlo 265.000 ljudi. Vse jim je še olajševalo državljanstvo, kulturni mostovi in vsaj delna enakopravnost. S prihodom tujih ljudi v Evropo pa je prišlo do vzpona rasizma. Ljudje so začeli govoriti o izgubi nacionalne identitete in kulture. To se je opazilo pri izdajanju viz. Leta 1989 so v Veliki Britaniji izdali 800.000 viz, štiri leta kasneje pa še samo 100.000. Na Nizozemskem se je brezposelnost med tujci višala in je v devetdesetih znašala okoli 40 %. V Veliki Britaniji so proti koncu stoletja razveljavili potne liste 12 britanskih teritorijev, z izjemo Gibraltarja in Falklandov, in tako so pretežno neevropski prebivalci raztreseni po celem svetu izgubili veljavne potne liste. Proti koncu stoletja so imeli odprta vrata za vstop v Veliko Britanijo samo še ljudje iz gospodarsko razvitih teritorijev in predvsem belci (Bade, 2005, str. 346).

3.9 Notranje selitve v Evropi med in po hladni vojni

Selitve v zahodnoevropske in severnoevropske države so dobile zagon v zgodnjih šestdesetih letih. Začetni tokovi so prihajali iz Italije, Španije, Portugalske in Grčije, v poznih šestdesetih pa iz Jugoslavije in Grčije. Vzroki za selitve so bili večinoma

ekonomski, saj so bile severnoevropske in zahodnoevropske države bolj razvite od naštetih izhodiščnih, in večina migrantov je bila iz revnih predelov na podeželju, kjer ni bilo veliko možnosti za zaposlitev. Sprejemne države pa so dobile poceni delovno silo. Do sedemdesetih let so imele države sprejemnice in izhodne države obojestranski interes. Z začetkom krize leta 1973 so države sprejemnice postavile veliko omejitev pri priseljevanju. V Zahodni Nemčiji se je število tujcev po začetku krize zmanjšalo na 3.970.000, ampak že leta 1978 se je njihovo število povečalo na 3,98 milijona. Leta 1973 so v Zahodni Nemčiji kar 31 % vseh imigrantov tvorili sorodniki že prej priseljenih tujcev. Velika Britanija kljub vsem omejitvam ni mogla ustaviti priseljencev, ki so bili družinski člani. V Veliko Britanijo je leta 1968 res prišlo samo 80.000 novih priseljencev, zato pa je prišlo kar 260.000 družinskih članov. Med leti 1970 in 1977 so bile številke še višje. Prišlo je 60.000 priseljencev in 265.000 družinskih članov. Dolgoročno so bili vsi zakoni brez pomena zaradi svobodnega dela trga Evropske gospodarske skupnosti, predhodnice Evropske Unije. S hitro rastjo turškega prebivalstva in Kurdov, ki so iskali azil, se je ravno začelo obdobje omejitev na priseljevanje. Upadlo je priseljevanje evropskih narodov, naraslo pa je priseljevanje Turkov. Število Turkov v Franciji se je v tem času povečalo za dvakrat. Prav tako število Maročanov na Nizozemskem.

Z začetkom devetdesetih se je trend selitev spremenil in tarča selitev je postala južna Evropa. Na odločitev za preseljevanje v južno Evropo so vplivali predvsem omejevalni zakoni severne Evrope. Zato ker se je veliko ljudi iz južne Evrope preselilo v severno, je začelo primanjkovati delavcev v kmetijstvu, gostinstvu in v trgovini na drobno, kjer so bile plače zelo nizke. Geografska lega je prav tako pomagala. Meje južne Evrope so bile relativno lahke za prestop in možnosti za zaslužek so bile večje kot na severu. Zato so se sčasoma večale priselitve iz tretjega sveta. Italija je zaradi tako imenovanih "turistov", ki so se odločili ostati v državi, leta 1990 vpeljala obvezne vizume za države severne Afrike, Turčijo, Gambijo in Senegal. Po tem se je ilegalno priseljevanje preselilo na morje. Do konca osemdesetih je bilo v Italiji okoli milijon ljudi nezakonito zaposlenih. Večina jih je bila iz Maroka in Tunizije, nekdanjih kolonij, Somalije in Eritreje in iz Brazilije. Dobivali so delo predvsem na jugu Italije. Z začetkom devetdesetih so začeli s programi legalizacije. V prvem delu leta 1988 se je prijavilo 119.000 ljudi, v drugem delu leta 1990 217.000 ljudi. Leta 1980 so v italijanskem popisu naštetih 778.000 tujcev, ki so prišli z drugih celin, 311.000 od teh je bilo zaposlenih, 102.000 je bilo družinskih članov. Največ je bilo Maročanov, in sicer

95.000, Tunizijcev 50.000, Filipincev 44.000, iz nekdanje Jugoslavije 40.000 in Albancev 28.000 (Bade, 2005, str. 363). Iz Afrike je prihajalo 30 % tujcev. Od vseh priseljencev jih je bilo 35 % ilegalnih. S priseljevanjem pa se je kakor v drugih državah razvila ksenofobija in rasizem. Leta 1991 je bilo 75 % Italijanov proti priseljevanju. Od teh jih je 61 % mislilo, da priseljevanje prinaša samo negativne posledice. Španija, ena izmed žarišč priseljevanja, si je prav tako prizadevala za legalizacijo migrantov. Leta 1981 je bilo 198.000 legalnih migrantov, leta 1991 pa že 361.000. Zadnjo priložnost za prijavo so migranti dobili leta 1999. Konec osemdesetih je bilo v Španiji 250.000 nezakonitih migrantov in večina jih je prihajala iz Peruja, Argentine in Maroka. Grčija je kot južnoevropska država postala država priseljevanja. Polovica od milijona izseljenih Grkov se je vrnila v državo, iz zahodne Evrope 68 %, to je 163.200 Grkov. Na začetku 90. let je bilo v Grčiji 3.000 azilantov, 260.000 ilegalnih migrantov in 340.000 zakonitih migrantov, vse skupaj 603.000 priseljencev. Veliko zakonitih priseljencev je bilo Grkov iz Sovjetske zveze, 107.000 Afričanov, 150.000 ilegalno priseljenih Albancev, 30.000 ilegalno priseljenih Poljakov in 45.000 ilegalno priseljenih Filipincev in Egipčanov.

Kmalu se je Evropa začela zapirati. Veliko migrantov več ni imelo možnosti za prihod in zato so začele cveteti nezakonite poti v Evropo. Leta 1991 je znašalo 14 % tujega prebivalstva nezakonitih migrantov, to je 2,6 milijona ljudi. Največ jih je imela Italija z enim milijonom in na drugem mestu Nemčija s 650.000.

S padcem Sovjetske zveze se je veliko ljudi, ki jim je "birokracija" preprečevala migriranje izven države, začelo seliti na zahod. V prvi polovici devetdesetih let je več kot 300.000 ljudi na leto emigriralo iz bivših držav Sovjetske zveze. V drugi polovici devetdesetih je emigriralo več kot 200.000 ljudi na leto. Od leta 1992 do začetka 21. stoletja je iz območja nekdanje Sovjetske zveze emigriralo 2,66 milijona ljudi, 1,3 milijona iz Rusije, 757.000 iz Kazahstana in 540.000 ljudi iz Ukrajine. Iz drugih držav se je izselilo še 340.000 ljudi, ki so emigrirali proti zahodu.

Etnično je emigriralo največ Nemcev in Judov. Največ jih je odšlo proti Nemčiji, in sicer 56 %, proti Izraelu 22 % in ZDA 11%. V Nemčijo so prišli predvsem iz Kazahstana, Kirgizistana in Rusije. V Izrael so odšli večinoma Belorusi in Ukrajinci. Od poznih devetdesetih je postajala migracija vedno bolj ekonomska (Wikileaks, 2005,15-16).

Leta 1989 je padel berlinski zid. Takrat je več kot 2 milijona ljudi odšlo iskat sorodnike in boljše službe na zahod. Vzhodna Nemčija je po združitvi izgubila 13,5 %

prebivalstva, kar pomeni okrog 2 milijona ljudi. Nasprotno pa je Zahodna Nemčija pridobila 6,7 % prebivalstva.

Z razpadom Jugoslavije in spremembo vodstva v Albaniji se je mnogo ljudi začelo seliti zaradi bežanja pred vojno ali zaradi ekonomskih razlogov.

Zaradi državljanske vojne je v Jugoslaviji živel 3,7 milijona beguncev brez doma. Več kot 100.000 ljudi je bežalo v druge evropske države, kjer so jim nudili humanitarno pomoč. S hrvaško-srbsko vojno je z vojnih območij bežalo 500.000 ljudi, 300.000 od teh je bežalo z ozemelj, ki so jih zasedli Srbi. Samo 80.000 od teh je zbežalo v tuje evropske države. 13.000 jih je pobegnilo v Avstrijo. Največ beguncev pa je bilo med vojno v Bosni in Hercegovini. Bosanski Srbi so s pomočjo Jugoslovanske ljudske armade izgnali nesrbsko prebivalstvo z zasedenih ozemelj. Maja leta 1992 je bežalo 700.000 ljudi, mesec pozneje že 1,7 milijona. Do leta 1995 je številka beguncev poskočila na 2,5 milijona. Do leta 1998 je v Črni Gori in Srbiji živel 550.000 srbskih beguncev, tri petine od teh so bile s Hrvaške. 350.000 beguncev je pobegnilo v Nemčijo. V domačo Bosno in Hercegovino se je vrnilo samo 300.000 ljudi, saj je bilo 60 % hiš poškodovanih, po državi so ležale mine.

V Albaniji so se selitve začele leta 1990, ko je 4.000 ljudi pobegnilo na veleposlaništva. Poslabšanje ekonomije, politični razlogi in socialni nemiri so povzročili beg 29.000 Albancev v Italijo, to se je dogajalo med marcem in avgustom 1991. Prve dovoljene migracije so bile leta 1990, ko je 3.000 ljudi odšlo v Nemčijo in 900 v Francijo. Ponovno se je leta 1997 pojavil val 15.000 Albancev, ki so pobegnili v Italijo. Leta 1998 je v Italijo pobegnilo 50.000 Albancev, povprečje je bilo 500 ljudi na dan.

Grki so iskali povod za izgon Albancev na severu, kjer so živeli v manjšinah, in našli so ga leta 1993, ko so Albanci izgnali grškega duhovnika. Najprej so izgnali 26.000 Albancev in leta 1994 še 130.000. Po koncu je v Grčiji živel še 300.000 Albancev.

4 ZAKLJUČEK

Na začetku sem si postavil dve hipotezi.

- Ekonomski migranti 20. stoletja so bili v državah sprejemnicah dobro sprejeti. Ugotovil sem, da so bili ekonomski migranti pogosto dobro sprejeti samo, če jih je država sprejemnica potrebovala. Že v začetku 20. stoletja so Američani vabili Evropejce v ZDA, da bi lahko dobili poceni delovno silo. Ko pa se je zgodila ameriška gospodarska kriza, so Američani z izgovorom, da jim migranti jemljejo službe, podpisali zakone, ki so oteževali prihod v ZDA. Nadaljevalo se je med prvo svetovno vojno, ko so države potrebovale delovno silo. Pogosto so z delovno silo ravnali kot s sužnji. Z dekolonizacijo je veliko ljudi odšlo iz nekdanjih kolonij. To je na začetku še delovalo, kmalu pa se je razvila ksenofobija in kot posledica zakoni, ki so onemogočali priseljevanje. Druga stvar, ki sem jo ugotovil, je, da se z večanjem števila ekonomskih priseljencev slabša mnenje domačinov o priseljevanju. Kot primer lahko navedem Italijo. Na začetku devetdesetih so prihajali migranti, ki so bili na področju meznega dela sprejeti z odprtimi rokami. Kmalu se je številka migrantov začela večati in kmalu je bilo 75 % Italijanov proti priseljevanju.

- Prisilni migranti ali begunci 20. stoletja so bili v državah sprejemnicah dobro sprejeti.

To hipotezo je težko potrditi ali ovreči, saj je vse odvisno od stopnje humanitarnosti v posamezni državi. Med prvo svetovno vojno je bila v Rusiji večina ljudi pripravljena pomagati, če so jim plačali. Demokratične države so med prvo in drugo svetovno vojno beguncem največ pomagale. Po podpisu Splošne deklaracije človekovih pravic leta 1948 so imeli begunci v drugi polovici 20. stoletja zajamčenih kar nekaj pravic, ki jih begunci pred njimi niso imeli.

Begunska kriza prinaša veliko družbeno odgovornost. Z raziskovalno nalogo sem poskušal javnosti predstaviti, kako se zgodovina glede selitev ponavlja. Begunske krize, ki so se dogajale v zadnjem obdobju, so se prav tako dogajale v preteklosti. Ljudje se včasih sami odločijo za selitev. Včasih so pa v to prisiljeni. Družbeno odgovorno je, da takšnim ljudem pomagamo. Še bolj pomembno pa je, da se vprašamo, zakaj sploh prihaja do tega in da poskušamo odpraviti vzroke za prisilne selitve.

5 VIRI IN LITERATURA

5.1 Elektronski viri

<http://immigrationhistoryproject.weebly.com/stats--resources.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_immigration_statistics

<http://www.immigrationeis.org/about-ieis/us-immigration-history>

<http://www.eyewitnesstohistory.com/snpim1.htm>

<https://www.bl.uk/world-war-one/articles/refugees-europe-on-the-move>

https://www.wikileaks.com/gifiles/attach/102/102748_RS3.pdf

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/10466089/East-to-west-German-migration-trickles-to-a-halt-23-years-after-reunification.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Serbia#1900.E2.80.931912

5.2 Literatura

- Klaus J. Bade, Evropa v gibanju: migracije od poznega 18. stoletja do danes, Založba *cf, Ljubljana, 2005.
- Steven Hause, et. al., Western Civilization- A history of European Society, Wadsworth, London, 1999.
- Marija Lukšič - Hacin, Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih, Znanstveno in publicistično središče Ljubljana, Ljubljana, 1995.
- Peter Štih, et. al., Migracije in slovenski prostor od antike do danes, Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Ljubljana, 2010.